

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotioне boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Humilitatem esse summam totius disciplinæ Christianæ. Cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Bern. ser.
2. de ie-
minio in
capite.

fueris, nunquam ad statum beatitudinis optatum peruenies. O quām verē, quām sapienter hanc viam Bernardus tibi proponit. Quid, inquit, tu inflaris, ô homo? Quid extolleris sine causa? Quid alta sapis, & oculi tui omne sublime vident, quod tibi non cedet in bonum? Sublimis quidem Dominus: sed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata est magnificentia illius, & non poteris ad eam, nec, si te ruperis, apprehendes. Accedit, inquit, homo ad cor alium, & exaltabitur Deus. Excelsum siquidem Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Humiliare, & apprehendisti. Hæc plane lex pietatis: & proper hanc legem sustinui te Domine. Si forte sublimitatis esset via proposita, & illic iter, quo ostenderetur salutare Dei, quanta facerent homines, ut exaltarentur? Quām crudeliter inuicem sternenter, inuicem conculcarent? Quām impudenter repererent, manib[usque], & pedibus conarentur in altum, vt imponeant se fe[bus] homines super capita aliena? Et certe, qui contendit supergredi proximos, multas inuenier difficultates, multos habebit amulos, multos patietur contradictores, ascenderscere equidem ex aduerso. Nihil verò facilius est volenti, quām humiliare semet ipsum. Hoc verbum est, dilectissimi, quod omnino nos reddit inexcusabiles: vt ne tenue quidem nobis velamen praetendere licet.] Haec tenuis ille. Fugiat iraque à cordibus nostris elatio, fugiat hostis humiliatis ambitione: & siquidem scholam Christi, nēpe religiosam professionem frequentamus, in doctrina Christi addiscenda, quæ humiliatis est, tota mens nostra versetur. Non recedamus ab ea præstantissima viuendi ratione, quam semel mundum deferendo suscepimus. Ab ea autem profecto recedimus, si, studio humiliatis reiecto, semina superborum desideriorum, à protoparente relieta, in cordibus nostris seruamus. Nihil enim præstat humiliatis amictus, & externa humiliatis ostensio, si deficit humiliatis substantia, quam in sola Christi sequela, & in suscipienda eius doctrina, humiliatis virtute contenta, positam esse nequaquam ambigimus.

Humilitatem esse summam totius disciplinae Christianæ.

CAPUT IV.

AX iis, quæ in præcedenti capite dicta sunt, quæatio statim magnæ difficultatis emergit; quare Salvator noster, qui vniuersas virtutes docturus aduenierat, potius Magister humiliatis, quām misericordiæ, aut fortitudinis, aut aliarum virtutum voluerit appellari. Huius enim ratio esse non potest humiliatis præstantia, quia si virtutum naturam spectemus, alia (vniuersa Theologia claram) inueniuntur præstantiores. Cerè quidem præstantior est Fides, mentem nostram Dei verbis & diuinæ reuelationi submittens. Excellentior est Spes, æternam beatitudinem, & apta instrumenta ad eius affectionem expectans. Sublimior est Charitas, Deum propter se ipsum, & proximum propter Deum, amoris actione complectens. Quid, quod & Prudentia, & Iustitia, & Fortitudo Temperantiae præferuntur, cuius partem in superioribus,

A humilitatem fecimus: neque ipsam reliquis temperantiae partibus anteponere audemus? Quid igit[ur] habet humiliatis, propter quod debuit tam insigni prærogatiua fulgere, vt Christus Magister humiliatis in scriptura vocetur, & hoc nomen extrema specie humile, aut certe non nimis celsum tantæ maiestati deferatur? Euoluamus scripturas sacras an sit aliiquid, quod huic implexa questioni satisfaciat. Sepe legimus filios minores natu maioribus fuisse prelatos. Dominus Abel Caino prætulit, & hoc reiecto, illum, secundum sententiam communem scholæ, initium Ecclesiæ constituit. Ephraim minor aetate Manassæ maiori præfertur, & ac si esset maior prius quām primogenitus nominatur. Et scriptum est: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse. Constituitque Iacob Ephraim ante Manasse.] Quin & Iacob minor Esau maior saltem in acceptione bonorum temporalium prelatus est. Legimusque in Malachia: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui.] Idem quoque in filiis Iisai factum esse scimus. Adductis namque filiis Iisai factum esse scimus. Adductis namque filiis maioribus in conspectu Samue[li], audit: Non elegit Dominus ex ipsis:] vocato vero parvulo, qui pascet oves, hic ex imperio Domini est in regem electus. Si ergo non semel, non bis, sed saepius Dominus filios minores elegit, & maioribus anteposuit: quid mirum si inter virtutes selectissimas filias gratia, humiliatem quasi natu minorem, ad hoc quod sua doctrina sit, & vocetur, eligat, & in hac dignitate ceteris præferat? Et fanè si cauillam, quare illi minores fratres maioribus præpositi sint, inquiramus; non aliam, quām diuinam voluntatem ita statuente inueniemus. Quod in filiis Isaac Apostolus Paulus manifeste testatus est, dicens: Cūm nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Quia maior seruier minori.] At in hac humiliatis prælatione aliqua forte causa est ex parte humiliatis ipsius, quare Christi doctrina vocetur, ex qua eius maxima dignitas elucabit.

Christus omnis iustitiae ac sanctitatis præceptor dici debuit, quare (vt iam notauius) absolute & sine aliquo addito præceptor aut magister dictus est. Præceptor, dixit Petrus, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.] Nihil vriue sine te ceperimus, quia nihil omnino boni sine tua gratia, aut sine tuo auxilio mouente præstare possumus. In verbo autem tuo laxabimus rete, vt industria nostra, quæ sine verbo tuo nihil apprehendit, in verbo tuo capiat meritorum multititudinem copiam. Et decent illi leprosi: Iesu præceptor miserere nostri:] tu solus verus es præceptor, qui potes omnem miseriam falsitatis depellere, & ab omnibus malis docendo & iuuando liberare. Et aliud quidam dixit: Magister, sequar te quo cumque ieris.] Nam tu ductor ad omnem virtutem es, & nunquam in locum salutis ibo, si gressus meos à tua imitatione separauero. Vocatus est etiam Dominus iustitiae magister, quoniam iustitia generalis est virtus omnem virtutem continens, à qua, qui recte vivunt, & mandata custodiunt, iustorum denominationem accipiunt. Deditque nobis aeternus Pater Filium suum, doctorem iustitiae,] à quo non hanc aut illam tantum virtutem, sed omnem prorsus virtutem discamus, & quidquid nobis ad salutem necessarium est ipso præceptore comparemus. Quo loco Septuaginta verterunt, Dedit vobis escas aut alimenta iustitiae; quia in Christo & per

Doct[or]
Ang. 15.
de cœnit.
c. 1. Ep. ad
Psal. 141

Genes.
48. 20.

Mala-
chia 1. 2.

1. Reg.
16. 10.

Rom. 9.
11.

Luke 5.

Luke 17.
13.

Matth. 8.
19.

Ioel. 2.
23.

Christum,

Christum, non vnum, aut alterum cibum, sed omnem profusam escam virtutum habemus, quibus mens nostra nutrienda & saginanda est.

Vocatur ergo Christus, humilitatis magister, quoniam humilitas omnem virtutem, & omnem animam nostram puritatem comprehendit. Vnde in eo quod magister humilitatis dicitur, non dubium quin uniuersialis docttor, aut uniuersarum virtutum praceptor appelletur. Omnes arboris rami, cunctaque fructus radice continentur, quam qui possidet, qui rigat, qui debita cultura promovet, stipitis ramorum, foliorum, & fructuum gaudet augmento. Humilitas vero (ve diximus) omnem virtutum estradix, radix sancta, Deoque grata, quid mirum si eam habens omnem erizam, aliarum virtutum cumulum obtineat? Quia itaque humilitas radix omnium virtutum est, ideo omnis victoria Salvatoris humiliati tributa est, & ipsa humilitas totius vita Christianae vocata est summa. Id sane testatus est Leo Papa, cum in hunc modum scribat: Tota enim Victoria Salvatoris, quae & diabolus supererat & mundum, humiliitate est cōcepta, humiliata est confecta. Dispositos dies sub persecutione inchoauit, & sub persecutione finiuit, nec puer tolerat passionis, nec pauci defuit māsueruero puerilis: quia virginitus Dei sub una maiestatis sua in inclinatione suscepit, ut & homo vellat nasci, & ab hominibus posset occidi. Si igitur omnipotens Deus causam nostram nimis malam, humanitatis privilegio bonam fecit, & ideo destruxit mortem, & mortis auctorem, quia omnia, quae persecutores intulere, non renuit, sed obediens parti crudelitatis auxiliuentium mitissima lenitatem tolerauit, quantum nos humiles, quantum oportet esse patientes, qui si quid laboris incidimus, nunquam nisi nostro merito sustinemus? Quis enim gloriatibus, castum se habere cor, aut mundum se esse a peccato? Et dicentes Beato Ioanne: Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.] Quis inueniet ita immunis a culpa, ut in eo non habeat, vel iustitia quod arguat; vel misericordia, quod remittat? Vnde tota (dilectissima) Christiana sapientia disciplina, non in abundantia verbis, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloriae, sed in vera, & voluntaria humilitate consistit, quam Dominus Iesus ab utero matris vixque ad supplicium Crucis pro omni fortitudine & elegit, & docuit. Et Augustinus humiliatam nos manus Deo dare, eaque omnem virtutem contineri, manifeste docet. Cum enim dixisset, ad Dioscorum scribens, omnium Philosophorum cervices Christo oportere submitti, haec subdit: Huic te, mi Diogene, ut rotata pietate sub das velim, nec aliam tibi ad capessendam, & obtinendam veritatem viam munias, quam quae in unitate est ab illo, qui gressuum nostrorum tanquam Deus videt infirmitatem. Ea est autem prima humilitas, secunda humilitas, tertia humilitas, & quoties interrogares hoc dicetem, non quod alia non sint pracepta, quae dicantur, sed nisi humilitas omnia, quae benefacimus & praecesserit, & comiteatur, & consequitur fuerit, & proposita, quam intueamur, & apposita, cui adhæramus, & imponita, quae reprimantur. Et post pauca: Itaque sicut Rhetor ille nobilissimus cum interrogatus esset, quid ei primum videretur in eloquentia praceptis obseruare oportere. Pronunciationem dicitur respondisse: cum quereretur quid secundum, eandem pronunciationem: quid tertio, nihil aliud quam pronunciacionem dixisse. Si interrogares & quoties interrogares de praceptis Christianae religionis, nihil me aliud respondere nisi humilitatem liberet, et si forte alia di-

A cere necessitas cogeret.] Hęc Augustinus. Iam itaque eluet, humilitatem summam esse religionis Christianae, qua in Christo de hostibus humanis salutis victoriā reportauit, quę nos elatos sanauit, Deoque subiecit, quę quasi primas partes in diuinis praceptis continet, quatenus mens humilans, & submittens se Deo, sibi iniuncta diligenter implenit. Meritoque Christus humilitatis praceptor dictus est, quia omnem, ut idem Augustinus alio loco inquit, per humilitatem ostendit impleri iustitiam, quando dixit: Sine modō sic enim decet nos implere omnem iustitiam.] O felix, ô suavis, ô omnino sc̄ipienda completio iustitiae! Quia dum te Deo subiicias, & propter Deum alios ceruicem submittis, nihil tamquam aliorum seruos aduersis eorum virilitatem moliris, iustitia pracepta breui compendio custodis.

Hanc virtutem cum possidemus, & secundum eam vivimus, ab eo, quod Deo dīplicet, separamus. Et fortassis hoc est elogium Tobiae ab humiliitate profectum: Cūmque esset iunior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamē puerile gesuit in opere.] An non possumus ita interpretari: iunior erat, id est, humilior? Certe possumus, si Ambrosium dicentem audiamus, quia specialis singulis iustis suppetri prorogatio dicendi: Iuuensis sum & despiciens,] si humiliis corde sit, si mitis, atque mansuetus. Quia humilior erat omnibus sanctus Tobias, ideo nihil puerile gesuit in opere, nihil lascivum, nihil minus pudicum, nihil minus graue commisit. Commissus est autem, si a moribus suis modestiam & humiliatem ablegasset. Hęc est enim, quae amatores suos ab uniuersis vitiis protegit; sicut ē contrā superbia se sequentes innumeris malis immergit. Idque significant illa verba Gregorij: Sicut virtus humilitatis omne vitium enervat, sic arrogantia roborat.] Quia humilium sicut initium, & quasi compendium omnis peccati, superbia; ita & humilitas est omnium virtutum exordium. Creationem sanę, qua Deus omnia tum visibilia, tum inuisibilia condidit, nihil omnino pracessit, nec fuit aliqua materia præiacens, ex qua Deus naturale opus efficerit. Ita & recreationem, aut hominis restaurationem, vel eius ad gratiam exaltationem, nihil humilitatis præcedat necesse est: ut sci licet quis se nihil esse cognoscat, & vires suas tanquam omnino ad iustificationis opus insufficientes spernat. Cunctis diebus suis, inquit lob, impius superbit; iustus autem, ut iustus fiat, & ab impietate liberetur, superbiā tandem deseret, & ad humiliatem tanquam ad initium iustitiae redibit. Solent electi, inquit Gregorius, in quibusdam suis cogitationibus atque actibus superbit. Sed qui electi sunt, cunctis suis diebus superbit non possunt; quia prius quam vitam finiant, ad humiliatis metum ab elatione corda communant.] Attende quomodo humiliatis omnis iustitia & virtus est radix, ad quam iustus (si forte per superbiam aliquando elatus est) debet remeare, ut ex ea quasi ex primo gradu ad iustitiam ascendat. Quod profecto huius virtutis magister Christus in se ipso voluit quodammodo demonstrare, cum de illo Paulus dicat: Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primū in inferiores partes terrae? Qui descendit, ipse est, & qui ascēdit super omnes celos, ut impleret omnia. Ille, inquam, qui in infinitum sublimis est, cum nihil se celius haberet, nisi prius descendisset, & se per humiliatem deicisset, non posset ascendere. Descendit igitur cum carnem aspergat, cum se hominem fecit, cum miseras nostras prater ignorantiam & malitiam accepit, & sic humiliatus ascendit super omnium

Leo. ser.
7. Epiph.

Prov. 20.
9.
1. Ioan. 1.
8.

August.
epiph. 56.

Demoſth.

Aug. ser.
63. de
verbis
Domini.
Matt. 13,
15.

Tobie 1.
5.

Ambr. ib.
serm. 18.
vers. 5.
Psal. 18.
14.

Greg. 8.
mer. 30

Iob. 15. 10

Greg. 11.
mer. 19.

Ephes. 4.
9. 10.

omnium beatorum spirituum ordines, vt donis suis omnia repleret. Idem sit iter membrorum & capitum, & sicut hoc descendit, quod non ex iustitia debuit, sed quod charitas illud impulit, vt nos secum ad celestia deferret; ita & nos quod debemus ex iustitia, scilicet ad nostram despiciemus, descendamus, vt nos altitudine gratiae, & divina familiaritatis excipiat. Rebecca, conspecto Isaac pedite,] qui egressus fuerat ad meditandum in agro, statim descendit de camelo,] & animal, cui infidebat, reliquit. Et tu, o anima mea, videns sponsum tuum descendisse in agrum huius mundi, vt cogitaret super te cogitationes pacis, & meditaretur salutem tuam, de camelo superbita descendit, & vniuersos labores tuos ex verissima humilitate contemnit. Nisi enim ab hoc descensu vitam spiritualem incepis, nunquam poteris veras virtutes acquirere, & cum humillimo Domino coniugium inire.

Ille, qui sublimis est deitate, naturam nostram induit, vt esset humilitate mirabilis, & sponsis suis, animabus sanctis, praebet humilitatis exemplum. Conuersationem omnem suam humilitatem conclusit, & in vita atque in morte hanc virtutem adamauit, vt intelligent illa, se de superbissimi hostibus obtinuisse victoriam, & venam sanctitatis inuenisse, cum itinera sua despiciens conficiunt. Non fuit ille contentus humilitatem coluisse, sed & humilitas ipsa factus est, vt sicut ipse est perfectionis summa; ita & humilitas sit etiam virtutis perfectionisque compendium. Deus charitas est,] vt inquit Ioannes sed inquire, an Christus dicit possit humilitas? Deus quidem est charitas increata, quoniam perfectiones sue non sunt ab eius natura distinctae: & sicut ipse sua iustitia & sua misericordia est, ita etiam & sua charitas est. At Christus alia ratione humilitas dici potest; quia nimis obsequium humile est nobis impensum. Si rex potentissimus egenis seruat, & ipsis ad mensam sedentibus, cibum ministeret eis, illud obsequium humilitatem vocamus, & dicimus, o quanta est huius regis humilitas. Quod si obsequium illud a rege non distingueretur, sed ipse rex esset famulus & famularius, obsequens & obsequium, iam ipse rex vere diceretur humilitas, quia non tantum opus humilitatis praestat, sed & est ipsum per actionem humilitatis datum obsequium. O Christe Salvator mundi, o Rex regum, & Domine dominantium, non tantum ministeristi nobis, sed & ministerium atque obsequium nostrum factus es tu qui ministras panem, & es ipse panis: tu qui offesi pro nobis sacrificium Patri, & es ipsum sacrificium oblatum Patri. Si obsequium nostrum factus es, quid multum sit ne non tantum humilem, sed & humilitatem appellemus? Hanc dignationem tuam admiratus David ad patrem tuum ait: Minuisti eum paulo minus ab Angelis.] Quasi aequalis factus es Angelis quando ministrabas nobis, sed minor factus es Angelis, quando panis, & sacrificium voluisti fieri pro nobis. Sed iunctum erit ex ore Bernardi hanc commendationem humilitatis audire. Sic planè, inquit, sic docet, vt vincat & humilietur, qui sublimitate vincebat, sive tanto minor Angelis, quanto inferiori se fere ministerio mancipauit: qui tanto excellenter est, quanto differentius nomen haereditauit. Sed queras fortasse, in quo minoratus videatur ab Angelis, cum magistrare venit, quandoquidem (vt supra meminimus) in ministerium mittuntur & illi: In eo vtique, quod non modò ministrait, sed ministratus est, eratque unus & idem qui ministrabat, & qui ministrabatur. Merito proinde sponsa in Cantico Canticorum: Ecce (inquit) venit is saliens in mon-

Genes.
24.64.

I. Ioan.
4.16.

Psal. 8.6.

Bern. for.
1. de S.
Michael.
te.

Cantic.
2.8.

Iacobi Aluarez operum tom. 2.

A tibus, transiliens colles.] Ministrans enim salit inter Angelos, sed & ipsos transiluit ministratus. Ministrant enim Angeli, sed de alieno, offerentes Deo bona opera, non sua, sed nostra, ac nobis eius gratiam referentes. Vnde & scriptura dicens: Quoniam ascendit fumus aromatum in conspectu Domini de manu Angeli;] sollicitè præmisit data ei fuisse incensa multa. Nostros enim sudores, non suos; nostras non suas lacrymas offerunt Deo: nobis quoque eius munera referunt, & non sua. Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior vniuersis, qui semet ipsum obtulit sacrificium laudis, qui Patri offerens animam suam, nobis ministrat, vtque hodie carnem suam.] Haec tenus ille. Si igitur Christus sacrificium pro nobis oblatum est, si panis noster est, si tota vita eius fuit quasi quoddam humilitatis obsequium: non ambigamus humilitate vitam Christianam contineri, quam dum corde & opere custodimus, nequaquam a Christi imitatione distamus.

Ex eo demum cognosci potest, humilitatem esse veluti quandam virtutum & disciplina Christiana summam, quod est pro omnibus nostris defectibus quasi generale remedium. Humilis, quia seipsum despicit, de se magna, & inania, & risu digna non cogitat, nec laudari aut honorari desiderat. Humilis, quia alios maiores putat, nunquam eos despicit, nec irridet, nec temerarie iudicat. Humilis, quia in corde suo omnium vitiorum, & imperfectionum semina esse fatetur, minimè de insurgentium tentationum molestia turbatur. Humilis, quia omnia bona à Deo venire nouit, virtutes non sibi arrogat: quia fragilitatem suam non ignorat, occasiones peccati declinat: quia suam paupertatem perspectam habet, occasions etiam minimas proficiendi non deserit. Humilis amator est mortificationis, vt se ab imperfectiōnum labore purificet: amator est orationis, vt ab vniuersorum bonorum auctore dona gratiae ad perfecte vivendum impetrat. Humilis tandem corruptilibus & visibilis despicit; cœlestia & inuisibilis diligit, & quia perfectionem sibi deesse auferat, magno furore semper ad eam venire contendit. Vna itaque humilitas talis est, vt multas in animam iusti virtutes inuehat, & ad multa bona praefanda, & multa mala cauenda sufficiat. Et sicut charitate totam Dei legem implemus; ita quodammodo humilitate omnem quoque legem custodimus. Quia nemo à lege deviat, nisi superbiat, iuxta illud: Initium superbia hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo, qui fecit eum, recessit cor eius: vt sicut primus homo à Deo per superbiū receperit: ita ictiam neminem à Deo per peccatum separari, nisi in quandam generalē superbiā incidat, & se ipsum actionis, qua peccat, finem constitutat. Nullus etiam legem impler, nisi se Deo, cuius mandatis paret, humilitate subiciat. Quod fortassis indicavit David ita canens: Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.] Considera, inquam, o Domine, quia humilis sum, quia legem humilitatis, qua tibi in omnibus subderer, oblitus non sum, & a malis imminentibus libera me: Humilitatem pro afflictione possum multi existimant. Non abnuo. Sed Ambrosius, & Augustinus humilitatis nomine, virtutem humilitatis, & legem Dei, legem humilitatis intelligunt. De voce humilitatis hæc Ambrosius ait: Fortasse dicat aliquis, gloriatur de se Propheta, & gloriatur, gloriatur in infirmitatibus suis, in quibus & Apostolus gloriatur,

Apocal.
8. 4.

Ecc. 10.
14. 15.

Vide D.
Th 1.2.9.
102. ar.
2.

Pf. 118.
153.

Amb.
ad Psal.
118. Jer.
20.

Zz dicens:

2. Corin.
12. 9.

Aug. ib.
canticone
30.
Luce. 14.
11.

Iob. 5. 11.

Greg. 7.
mor. c. 9.

1. Corin.
1. 27.

1. Corin.
6. 3.
Ephes. 2.
6.

Psal. 137.
4.

dicens: Gloriabor in infirmitatibus meis.] Alius in diutinis, alius in tirulis nobilitatis ac prospiciæ suæ; alius in administrationibus, & honoribus gloriatur, iustus in humilitate gloriatur. Bona enim gloria, Christo esse subiectum. Ut scias autem, quia iactare non se cupiat, sed Domini in se gratiam prouocare, alibi idem Propheta ait: Vide humilitatem meam & laborem meum. Ergo quasi is, qui humiliauerit cor suum: quasi is, qui plurimum laborauerit, ibi sibi dimitti peccata desiderat: hic erui se precatur. De lege vero, hæc Augustinus: Hoc loco nullam Dei legem conuenientius intelligimus; nisi qua immobiliter fixum est, ut omnis, qui se exaltat humilietur; & omnis, qui se humiliatur exaltetur. Superbus ergo malis, ut humilietur, innectitur: humiliis à malis, ut exaltetur, eripitur.] Hæc illi.

Si ergo legem Dei humilitate complemus; si dum humiliamur Deo, peccata vitamus; si dum nos dei-
cimus, & Deo fidimus, robur ad capessendam perfe-
ctionem obtainemus, verè humilitas est discipline
Christianæ summa, quam qui tenuerit in conuersatione sua, breui compendio omnem virtutem collet, & dum se magis magisque deicerit, ad maiorem
mentis puritatem veniet. Deus est enim (vrait Iob)
[qui ponit humiles in sublime;] qui eos nimis, quos humiliatae deprimit, ad fastigium sanctitatis extollit. Hi sanè dum se humiliant, in sublimitate ponuntur, quia omnia terrena pedibus proterunt, de quibus optimè inquit Gregorius: In sublimi quippe humiles ponuntur, quia cum se ex humiliata sub-
sternunt, altera mentis iudicio cuncta temporalia transeunt, cumque se indignos in omnibus æxi-
mant, rectæ cogitationis examine huius mundi
gloriam transcendentia calcant. Videamus humili-
lem Paulum, cum discipulis dicit: Non enim nosmetipso [prædicamus, sed Iesum Christum] Dominum nostrum, nos autem seruos vestros per Christum. Videamus hunc humilem in sublimitam possum dicentem: An nescitis, quia Angelos iudicabimus?] Et rusum: Conrefuscitatur, & confederat nos fecit in cœlestibus.] Fortasse hunc exterius tunc catena religabat, mente tamen in sublimibus positus fuerat, quia iam per spei suæ certitudinem in cœlestibus sedebat.] Iam nihil superest nisi ut humiliatam, summam virtutem esse dicamus, quæ terrena despicit, cœlestia appetit, & premia æternæ fiderent expectat. Hanc viam, o iuste, tu diligenter ingredere, quia si alio diuerteris, & humiliatiæ depueris, nunquam virtutes, humiliatiæ sub-
nixas, consequeris.

Hominæ fieri Humilitate Deo gratissi- mos, Angelisque simillimos.

CAP V T V.

MERITO Deus humiles diligit, quos humiliatae sibi subiecit, & Angelicis spiritibus simillimos fecit. Quantu[m] au-
tem eos diligit, quāmque gratos habeat, vates Regius cecinuit, & propter
hoc reges terræ non sine stupore maximo ad red-
dendas Deo grates inuitauit: Confiteantur tibi,
Domine, ait, omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui.] Laudibus te attollant, o Deus meus, omnes iusti, omnes reges terræ, qui verè in terra regnant, quoniam se ipsos regunt, & ut postea in cœlo regent, omnia bona terra sub pedibus ponunt. Et quidem iuste hos reges ad tuas laudes profenderas inuito: quoniam si non est speciosa laus in ore peccatorum, erit utique speciosa, & grata

A tibi in ore iustorum. Hi autem, quos nunc reges no-
mino, iusti sunt, quia audierunt verba oris tui, & ea non solum auditu, sed opere complexi sunt. Hi can-
tent in viis Domini; canant, in quam, occultissimas rationes prouidentiae eius: siue canant stupenda, ac nullis humanis sensibus comprehensa opera eius; nec timeant in laude modum excedere, quoniam magna est gloria Domini, & adeò magna, ut nunquam possit vel ab villa creatura, vel ab omnibus simul pro dignitate laudari. Inter alias autem Dei vias, ac mirabiles sue prouidentiae rationes: inter alia Dei admiranda opera, hanc præcipue nunc reges terræ canant, quod excelsus cum sit Dominus, humilia respicit, & alta à longè cognoscit. O opus Dei admirandum! o opus omni laude dignissimum, quod ipse excelsus humilia respiciat! Nam & magni magnos diligunt, & supremi facili principes alios similes, nempe nobilissimos & illustrissimos, suo amore dignos du-
cent. Non vero sic Deus noster, qui in altis habitat: & cum imminens & excelsus natura sit, humili re-
spicit in celo & in terra.] Quid ergo est humiles à Deo proprie respici, & superbos ac elatos à longè co-
gnosci, nisi quod illos oculis misericordia videt, ut impens diligit; istos autem oculis indignationis respicit, ut ob superbiam, qua fecerint, odio habeat, & à se tanquam indignos repellat? Vnde egregie Pro-
sper ait: Sub oculis Domini est humili & elatus: sed humilem, quia placet, proximus videt: superbum, quia displicet, longinquus agnoscit. Et alio loco vbe-
rius inquit: Merito cœlum intelliguntur, qui ha-
bitantur à Domino: qui cum sint sancti, atque ideo excelsi, iidem tamen sunt humiles, neque aliunde, nisi de humiliata subline. In altis itaque Dominus habitat, id est, in sanctis, & spiritualibus, atque ecclæ-
stibus. Et humili respicit, id est, ipso Santos, nun-
quam in se, sed semper in Domino gloriantes: dele-
ctatur enim altitudine humili, & humiliata celorum, in celo & in terra: hoc est, quo[u]m conuersatio in celis est, licet mortali sint carne circundati.] Respectus itaque humilium, quo à Domino respi-
ciuntur ut cœli sui, ut ipsa humiliata subline, respe-
ctus est benignitas & amoris; respicit enim eos ut ipsius honoris auidos, utque humiliata decoros, &
ad eos diligendos trahit, quia cum eos iustos & sui similes fecerit, eximio quodam ipsis amore dignatur.

D Humilibus nihil aliud cura est, nisi honor Dei; nam illum honore afficiunt, dum eidem omne bonum tribuentes, se ipsis, conatusque suos, apertissima compulsi veritate, contemnunt. Illos autem, qui Deum honorant, ipse gratissimos habet, et que abundantissimam gratiam impertit. Qua ratione Ecclesiasticus ad humiliatam hortatur, dicens: Quanto magnus es, humili te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia Dei solius, & ab humiliis honoratur.] Nihil est pretiosius, ni-
hil desiderabilius, quam apud Deum inuenire gra-
tiam, & eis amorem ac benevolentiam promereri. Si hancigit tibi conciliare cupis, quanto maior fueris, tanto magis te abiue, tanto modestius de te co-
gitas, tanto verius alius te submitte, ut huc thefaurum gratia Dei possidere merearis. Si autem caussam aues cognoscere, ob quam Deus humili gratos habeat, ea est, quia cum ipse sit potentissimus & honore di-
gnissimus, soli humili cum honore prosequitur, su-
perbi vero eius honori, quantum in ipsis est, detrahuntur. Siergo humili Deum honore prosequitur, & se ipsis despiciens ostendit, ut Dei gloria apud omnes magis magisque resplendeat, quid miru, si ab eo diligatur, cuius solum honorem exoptant? Illi sanctis Angelis, quotidiane similes sunt, qui cum apostolicis spiritibus,

Psal. 112.

Proper
ad Psal.
137.

ad Psal.
112.

Ecclesiast.
10.

tibi